

Makalenin Türü / Article Type : Araştırma Makalesi / Research Article
Geliş Tarihi / Date Received : 26.06.2019
Kabul Tarihi / Date Accepted : 31.10.2019
Yayın Tarihi / Date Published : 31.12.2019

<https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.2019.19.47159-582389>

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN OKULA BAĞLILIKLARININ OKULUN ÖZELLİKLERİ VE ÖĞRENCİLERİN KİŞİSEL DEĞİŞKENLERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

Emel TÜZEL İŞERİ¹ Burcu YAVUZ TABAK²

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, ortaokul öğrencilerinin okula bağlanma düzeylerini, sahip oldukları demografik değişkenler ve öğrenim gördükleri okulların özellikleri açısından incelemektir. Araştırmanın çalışma grubunu 2017-2018 eğitim öğretim yılında Tokat il merkezindeki 14 farklı ortaokulda öğrenim görmekte olan 1011 öğrenci oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak “Öğrenci Formu”, “Okul Özellikleri Formu” ve Hill (2006) tarafından çocuk ve ergenlerin okula bağlanma düzeylerini değerlendirmek amacıyla geliştirilmiş ve Savi (2011) tarafından Türkçe’ye uyarlanmış olan “Çocuk ve Ergenler İçin Okula Bağlanma Ölçeği” kullanılmıştır. Verilerin analizinde betimsel istatistikler, parametrik testlerden korelasyon, T-Testi, ANOVA testi, non parametrik testlerden ise Kruskal Wallis H testi ve Mann Whitney U testleri kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin sırasıyla öğretmenlerine, arkadaşlarına ve okullarına bağlılık gösterdikleri belirlenmiştir. Öğrencilerin farklı bağlılık boyutları ve toplam bağlılık düzeylerinin cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, anne-babalarının eğitim durumu, gelir düzeyi, kardeş sayılarına ve okullarının bulunduğu yerleşim yerine, okullarında rehberlik servisi ve spor salonu bulunup bulunmama durumuna göre anlamlı farklılıklar gösterdiği belirlenmiştir. Sonuç olarak ortaokullarda bağlılığı etkileyen birçok değişken bulunmaktadır. Bu nicel değişkenlerden hareketle okul yaşamını ve okul yaşamının niteliğinin derinlemesine incelenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okula bağlılık, öğretmene bağlılık, arkadaşlara bağlılık, ortaokul öğrencileri

INVESTIGATION OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS' COMMITMENT TO THE SCHOOL IN TERMS OF SCHOOL CHARACTERISTICS AND PERSONAL VARIABLES

ABSTRACT

The aim of this study is to investigate secondary school students' school attachment level according to their demographic variables and the characteristics of their schools. The study group consists of 1011 students studying in 14 different secondary schools in Tokat city center during the 2017-2018 academic year. As a data collection tool, “Student Information Form”, “School Characteristics Form” and “School Attachment Scale for Children and Adolescents” which was developed by Hill (2006) to assess the levels of children and adolescents' school attachment and adapted to Turkish by Savi (2011) were used in the study. For data analysis, descriptive statistics, correlation, T-test, ANOVA test of parametric tests, and Mann-Whitney U test of the non-parametric tests were used. According to study results it was found that students respectively displayed commitment to their teachers, friends and schools. It was determined that students' different commitment dimensions and Toplam commitment levels showed significant differences according to gender, age, class level, education level of parents, income level, number of siblings, location of school, and the availability of guidance service and gym in schools. As a result, there are many variables that affect commitment to secondary school. From these quantitative variables, it is recommended to examine thoroughly the school life and the quality of school life.

Key Words: Commitment to School, Commitment to Teacher, Commitment to Friend, Secondary school students

¹ Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, emeltuzel@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-5638-0450>

² Aksaray Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, burcutabak@aksaray.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-8153-2767>

1.GİRİŞ

Öğrenci bağlılığı; düşük başarı, yabancılaşma ve okul terki oranlarının yüksek olmasının ele alınmasında ortak bir kavram olarak araştırmacılar, eğitimciler ve politika yapıcılar tarafından giderek daha fazla odaklanılan bir konu haline gelmiştir. (Archambault, Janosz, Fallu ve Pagani, 2009; Fall ve Roberts, 2012; Finn ve Voelkl, 1993; Fredricks, Blumenfeld, ve Paris 2004). Bağlılık hem katılım olarak ifade edilen davranışsal bir bileşen, hem de kimlik olarak ifade edilen duygusal bir bileşen olarak ifade edilmektedir (Finn ve Voelkl, 1993). Alanyazında, okula bağlılık kavramının tanımı konusunda farklılıklar bulunmakla birlikte bu tanımların hepsinde öğrencinin okula bağlılığı, genel olarak davranışsal, duygusal ve bilişsel etkileşim süreçlerini içeren çok boyutlu, meta bir yapı olarak ifade edilmektedir (Jimerson, Campos ve Greif, 2003). Davranışsal olarak; katılımı, görevlerin yerine getirilmesini ve prososyal davranışları kapsar. Duygusal olarak; etki, ilgi, okulla özdeşleşme ve aidiyet duymayı içerir. Bilişsel olarak ise öz düzenleme, stratejik düşünme ve psikolojik yatırımlara dayanmaktadır. Bununla birlikte okul, sınıf ve akran özellikleri okula bağlılığın öncülleri olarak tanımlanmaktadır. Birey ile okul ortamı ve bağlamları arasındaki karmaşık etkileşimi incelemek okul bağlamı / çevre ve birey arasındaki katkı ve etkileşim etkileri için önemli görülmektedir (Fredricks, Blumenfeld, ve Paris 2004). Okulun sosyal bağlamının, özellikle öğretmen desteğinin, öğrencilerin kendilerine ilişkin algılarını ve okulla özdeşleşmelerini etkileyerek okula bağlılık ve başarılarını yordadığı ifade edilmektedir (Fall ve Roberts, 2012; Klem ve Connell, 2004). Okulda kurulan daha yakın ve kaliteli ilişkilerin okula daha fazla bağlılıkla ilişkili olduğu belirtilmektedir (Anderson, Christenson, Sinclair, Lehr, 2004). Kaliteli okul deneyimlerinin aynı zamanda okulda bulunma eğilimi ile ilişkili olduğu (Nichols, 2008), okulda var olan sosyal ilişkiler ve okul ortamı ile ilgili olumlu algıların bu eğilimi arttırdığı belirtilmektedir. (Cemalcılar, 2010). Okula herhangi bir şekilde aitlik hissetmeyen öğrencilerin devamsızlık eğiliminin daha fazla olduğu (Sánchez, Colón ve Esparza, 2005), eğitim ortamlarında geliştirilen aidiyet duygusunun temel sosyal ve psikolojik süreçlerin geliştirilmesi, akademik tutum ve öğrenci motivasyonu, bağlanma, katılım ve akademik başarı ile ilişkili olduğu belirtilmektedir (Osterman, 2000).

Bağlılık, okulda başarı ve devamlılık dâhil olmak üzere olumlu akademik sonuçlarla ilişkilidir; destekleyici öğretmen ve akranlar, zorlu ve otantik görevler, seçim olanakları ve yeterli yapıya sahip sınıflarda daha yüksektir (Fredricks, Blumenfeld, ve Paris 2004). Okula bağlanmanın akademik başarıyı yordadığı, akademik başarısı yüksek öğrencilerle arkadaşlık etmenin ve destekleyici ana-baba ilişkilerinin ise hem okul başarısını hem de okula bağlanmayı yordadığı görülmüştür (LeCroy ve Krysik, 2008). Okula bağlılığın okul terki ile ilişkili olduğu belirtilmektedir. Birçok öğrenci için okulu bırakmak, ani bir olay değildir; aksine, okuldan ayrıldıkları uzun bir süreçteki son adımdır. Okula bağlanmanın düşük olması katılım açısından akademik başarısızlıklara kimlik açısından ise okula aidiyet hissetmeme gibi olumsuz çıktılara neden olmaktadır (Finn, 1989). Öğrencilerin, okul yaşantılarının gelecekle ilgili olduğuna inanmadıklarında, öğretmenleri ve sınıf arkadaşları tarafından kabul edilmediklerini hissettiklerinde zaman içerisinde yavaş yavaş okuldan koptukları belirtilmektedir (Archambault, Janosz, Fallu ve Pagani, 2009). Memnun oldukları öğretmen ve arkadaş sayısı fazla olan öğrencilerin bağlılığının yüksek olduğu da ifade edilmektedir (Altuntaş ve Sezer, 2017). Bununla birlikte ortaokul öğrencilerinin okula bağlılık düzeyleri azaldıkça okul tükenmişliğinin arttığı (Özdemir, 2015; Yılmaz, Yıldırım ve Yılmaz, 2016), şiddet eğilim düzeylerinin arttığı, sınıf düzeyi artıkça ise bağlılığın azalarak şiddet eğiliminin arttığı saptanmıştır (Sağlam ve İkiz, 2017). Okula bağlanma düzeyi azalan öğrencilerde zamanla suç işleme ve madde kullanımı gibi davranış problemlerinin ortaya çıktığı belirtilmektedir (Wang ve Fredricks, 2014). Mouton, Hawkins, McPherson, ve Copley (1996), okulla düşük bağlanma gerçekleştiren öğrencilerin okuldaki yaşamlarını yalnız ve okul toplumundan dışlanmış olarak tanımladığı, kendilerini yabancı biri olarak hissettikleri, öğretmen arkadaşlarından destek göremedikleri sonucuna ulaşmışlardır. Diğer taraftan okul yaşamından memnun olan öğrencilerin okul bağlılıklarının fazla olduğu, okul yaşam niteliğinin bağlılık üzerinde önemli bir etkisinin bulunduğu ifade edilmektedir (Argon ve İsmetoğlu, 2016; Kalaycı ve Özdemir, 2013). Öğretmen ve yöneticiler okula bağlılığı azaltan nedenlere ilişkin öğretmenden kaynaklanan nedenlerin okul yönetiminden kaynaklanan nedenlerden daha fazla algısında olduğu belirtilmektedir (Arastaman, 2009). Okullarda, güçlü bir disiplin ortamı, iyi bir öğrenci-öğretmen ilişkisi ve öğrenci başarısı için yüksek beklentiler olduğunda daha yüksek düzeyde öğrenci bağlılığı olduğunu belirten Willms (2003) okul kaynakları, okul büyüklüğü faktörlerinin ise bağlılık için önemli bir etki oluşturmadığını ifade etmektedir. Öğrencilerin ait olma hissini öğrenci bağlılığının okul kültürü ile daha fazla ilgili olduğunu öğretmenler ve okul yönetiminin olumlu bir kültür oluşturmalarının önemli olduğunu vurgulamaktadır.

Okula bağlanma teriminin kurumlar olarak okullar ile öğrenen olarak öğrenciler arasındaki en güçlü ve derin kavram olduğunu ifade eden Furlong, Whipple, Jean, Simental, Soliz ve Punthuna (2003) bağlanmanın, davranışsal etkileşimi, kişisel bağlılığı ve daha kısa bir zaman diliminden daha uzun bir süre boyunca etkileşime girecek bir anlaşmayı ifade ettiğini belirtmektedir. Kavramın uzun süreli olmasının yanında öğretmen, okul yönetimi, akran etkileri gibi kısa dönemli değişikliklerin bağlanmayı etkileyebileceği de vurgulanmaktadır. Bu anlamda özellikle ortaokul döneminin önemli bir sosyal değişim zamanı olduğunu ifade edilmekte, bu dönemde artan sosyal antisosyal katılım fırsatlarının aile, okul ve akran bağlarının birbiriyle çatışması olasılığına dikkat

çekilmektedir (Maddox ve Prinz, 2003). Öğrenci yaşı ve sınıf düzeyi arttıkça öğrenci bağlılığının azaldığını ifade edilmektedir (Bellici, 2015; Karaşar ve Kapçı, 2016; Wei ve Chen, 2010). Okula bağlılık daha çok akademik başarı ve okul terki ile ilişkilendirilerek ele alınmıştır. Bu araştırmada ise hem çocukluk hem de ergenlik dönemi öğrencilerinin özelliklerine sahip olabilen ortaokul öğrencileri için tek başına bir eğitim çıktısı olarak incelenmesi önemli görülmüştür. Bu araştırmada ortaokul öğrencilerinin okula bağlılıkları okul ve kişisel özellikler açısından incelenmektedir. Bu kapsamda şu sorulara cevap aranmıştır:

- 1- Ortaokul öğrencilerinin okula bağlanma düzeyleri nedir?
- 2- Ortaokul öğrencilerinin okula bağlanma düzeyleri sahip oldukları kişisel özelliklere (cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, annenin eğitim durumu, babanın eğitim durumu, aylık gelir, haftalık harçlık, kardeş sayısı) göre değişmekte midir?
- 3- Ortaokul öğrencilerinin okula bağlanma düzeyleri öğrenim gördükleri okulların özelliklerine (buldukları yerleşim yeri, öğrenci mevcudu, ortalama sınıf mevcudu, rehberlik servisi ve spor salonu bulunma durumu) göre değişmekte midir?

2. YÖNTEM

Bu çalışma ilişkisel tarama modelindeki betimsel bir araştırmadır. Öğrencilerin demografik değişkenleri ve öğrenim görmekte oldukları okulların özellikleri bağımsız değişkenler olarak ele alınırken, okula bağlanma düzeyleri ise bunlara bağlı olarak incelenen bağımlı değişken olarak belirlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu Tokat il merkezindeki 14 farklı ortaokulda öğrenim görmekte olan toplam 1011 öğrenci oluşturmaktadır. Veriler iki farklı form aracılığıyla toplanmıştır. İlk form “Öğrenci Formu”dur. Öğrenci formunun ilk kısmında öğrencilerin “cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, anne-baba eğitim durumu, kardeş sayısı, aile aylık geliri, haftalık harçlık” değişkenlerini içeren ve araştırmacılar tarafından oluşturulan kişisel bilgiler yer almaktadır. Öğrenci formunun ikinci kısmında ise “Çocuk ve Ergenler İçin Okula Bağlanma Ölçeği” (OBÖ-ÇE-) kullanılmıştır. Hill (2006) tarafından çocuk ve ergenlerin okula bağlanma düzeylerini değerlendirmek amacıyla geliştirilmiş, özgün adı “School Attachment Scale” (SAS) olan ölçek Savi (2011) tarafından Türkçe’ye uyarlanmıştır. Ölçeğin her bir maddesinin toplam puanla korelasyonunu hesaplamak amacıyla yapılan madde-test korelasyonu sonucunda, maddelerin toplam puanla ilişkisinin 0.66 ile 0.85 arasında değiştiği saptanmıştır. Ölçek maddelerinin toplam puanla korelasyonunu hesaplamak amacıyla yapılan madde-test korelasyonu sonucunda, maddelerin toplam puanla ilişkisinin 0.66 ile 0.85 arasında olduğu bulunmuştur. Ölçeğin maddelerinin, toplam varyansın %58.69’unu açıklayan üç faktörden oluştuğu görülmüştür. Yapılan iç tutarlılık analizi sonucunda, tüm ölçek için elde edilen Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0.84 olarak bulunmuştur. Ölçeğin alt boyutları için elde edilen iç tutarlılık katsayıları alt boyutları için; okula bağlanma 0.82, öğretmene bağlanma 0.74 ve arkadaşla bağlanma 0.71 olarak belirlenmiştir. Ölçek, öğretmen, arkadaş ve okula bağlanma ile ilgili maddelerden oluşmaktadır. Ölçek orijinalinde her bir boyutunda beş maddenin yer aldığı toplam 15 maddelik, 5’li likert tipi bir ölçektir ve ölçekten alınan yüksek puan okula bağlanmanın yüksek olduğunu göstermektedir. Hem düşük ortak varyansa sahip olan hem de ölçeğin iç tutarlılığını düşürdüğü saptanan 4 ve 14. maddeler ölçekten çıkarılmıştır. Araştırmada kullanılan ikinci form “Okul Özellikleri Formu”dur. Okul özellikleri formunda okulların özelliklerine ilişkin okul yöneticilerinden veri toplamak için ise araştırmacılar oluşturulan ve “Okulun bulunduğu yerleşim yeri, öğrenci mevcudu, sınıflardaki ortalama öğrenci sayısı, okulda rehberlik servisi ve spor salonu bulunma durumu” soruları yer almaktadır. Veriler 2017-2018 eğitim öğretim yılında iki aşamada toplanmıştır. İlk aşamada araştırma kapsamına alınan okullarda öğrenim gören öğrencilere öğretmenleri tarafından soru formu uygulanmıştır. İkinci aşamada ise okul müdürü veya müdür yardımcılarında uygulama yapılan okula ait özellikleri içeren soru formunun doldurulması istenmiştir. Öncelikle her bir okuldaki öğrencilerden elde edilen veriler SPSS 22.0 paket programına girilmiş, ardından okul yöneticileri aracılığıyla elde edilen veriler ilgili okuldaki öğrenciler ile eşleştirilerek veri girişi sağlanmıştır. Verilerin analizinde betimsel istatistikler, parametrik testlerden korelasyon, T-Testi, ANOVA testi, non-parametrik testlerden ise Kruskal Wallis H testi ve Mann Whitney U testleri kullanılmıştır. Çalışma grubunda yer alan öğrencilere ait demografik değişkenler ve öğrenim görmekte oldukları okullara ait özellikler Tablo 1 ve Tablo 2’de verilmiştir. Tablo 1 incelendiğinde, öğrencilerin %54.1’inin kız; %27’sinin 12 yaşında; %25.8’inin 5. sınıf öğrencisi; %44.9’unun annesinin, %33.8’inin babasının ilköğretim mezunu; %28.6’sinin 2 kardeşe sahip; %41’inin ailesinin 1001-2000 TL aylık gelire sahip; %80.9’unun haftalık 0-10 TL harçlığa sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 1.
Araştırmada Yer Alan Öğrencilerin Demografik Özellikleri

Kişisel Özellikler		F	%
Cinsiyet	Kız	547	54.1
	Erkek	464	45.9
Yaş	9	5	0.5
	10	65	6.4
	11	209	20.7
	12	273	27.0
	13	250	24.7
	14	196	19.4
	15	13	1.3
Sınıf Düzeyi	5	261	25.8
	6	260	25.7
	7	247	24.4
	8	243	24.0
Annenin eğitim durumu	1.Okur-yazar değil	60	5.9
	2.Okur-yazar	101	10.0
	3.İlkokul mezunu	454	44.9
	4.Ortaokul mezunu	250	24.7
	5.Lise mezunu	111	11.0
	6.Üniversite mezunu	31	3.1
	7. Yüksek lisans	4	0.4
	8. Doktora	-	-
Babanın eğitim durumu	1.Okur-yazar değil	14	1.4
	2.Okur-yazar	77	7.6
	3.İlkokul mezunu	342	33.8
	4.Ortaokul mezunu	268	26.5
	5.Lise mezunu	202	20.0
	6.Üniversite mezunu	95	9.4
	7. Yüksek lisans	13	1.3
	8. Doktora	-	-
Kardeş sayısı	Yok	10	1.0
	1	168	16.6
	2	289	28.6
	3	286	28.3
	4	135	13.4
	5 ve üstü	123	12.2
Ailenin aylık geliri (Min: 0 TL. Max: 15000TL) ($\bar{x}$ =1909.0594 TL. S=1395.55771 TL)	1000 TL ve altı	268	26.5
	1001-2000 TL	415	41.0
	2001-3000 TL	144	14.2
	3001-4000 TL	57	5.6
	4001-5000 TL	35	3.5
	5001 TL ve üstü	23	2.3
	Yanıtsız	69	6.8
	Haftalık harçlık (Min: 0 TL. Max: 200 TL) ($\bar{x}$ =8.2417 TL. S=11.14581)	0-10 TL	818
11-20 TL		142	14.0
21-30 TL		16	1.6
31-40 TL		4	0.4
41-50 TL		-	-
51 TL ve üstü		9	0.9
Yanıtsız		22	2.2

Tablo 2.*Araştırmada Yer Alan Okulların Demografik Özellikleri*

Değişkenler		F	%
Bulunduğu yer	Köy	299	29.6
	Belde - Kasaba	226	22.4
	İlçe	278	27.5
	Şehir Merkezi	208	20.6
Okul mevcudu (min: 62, max: 1181)	250 ve daha az	562	55.6
	251-500	312	30.9
	501 ve üstü	137	13.6
Ortalama sınıf mevcudu (Min: 10, max:32)	20 ve altı	404	40
	21-30	527	52.1
	31 ve üstü	80	7.9
Rehberlik servisi	Var	652	64.5
	Yok	359	35.5
Spor salonu	Var	240	23.7
	Yok	771	76.3

Tablo 2 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin %29,6'sının köyde bulunan; %55.6'sının mevcudu 250 ve altında bulunan; %52.1'inin ortalama sınıf mevcudu 21-30 olan; %64.5'inin rehberlik servisi bulunan; %76.3'ünün spor salonu olmayan okullarda öğrenim gören öğrencilerden oluştuğu görülmektedir.

3. BULGULAR

Araştırmanın ilk alt problemi “Ortaokul öğrencilerinin okula bağlanma düzeyleri nedir?” olarak belirlenmiştir. Öğrencilerin okula bağlanma düzeylerine ait ortalama puan ($\bar{x}$) ve standart sapma (S) değerleri Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3.*Öğrencilerin Okula Bağlılık Düzeyleri*

Boyutlar	$\bar{x}$	Ss
Okula bağlanma	3.96	.95975
Arkadaşa bağlanma	4.02	.91231
Öğretmene bağlanma	4.13	.94596
Toplam Bağlılık Düzeyi	4.04	.81994

Tablo 3’e göre, ortaokul öğrencilerinin toplam bağlılık düzeyleri $\bar{x}=4.0419$ olarak belirlenmiştir. Öğrencilerin en fazla bağlılığı öğretmenlerine $\bar{x}=4.1363$ gösterirken, bunu arkadaşlarına bağlılıkları $\bar{x}= 4.0269$ izlemektedir. En düşük düzeyde ise okullarına bağlılık gösterdikleri $\bar{x}=3.9624$ ortaya koyulmuştur.

Araştırmanın ikinci alt problemi “Ortaokul öğrencilerinin okula bağlanma düzeyleri sahip oldukları kişisel özelliklere (cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, annenin eğitim durumu, babanın eğitim durumu, aylık gelir, haftalık harçlık, kardeş sayısı) göre değişmekte midir? olarak belirlenmiştir. Bu problemi çözmek için yapılan analizler, Tablo 4-11 arasında verilmiştir.

Tablo 4.*Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Okula Bağlılıkları*

Boyutlar	Cinsiyet	N	$\bar{x}$	Ss	t	Sd	p
Okula bağlanma	Kız	547	4.02	.95572	2.343	1009	.019
	Erkek	464	3.88	.95985			
Arkadaşa bağlanma	Kız	547	4.06	.91728	1.570	1009	.117
	Erkek	464	3.97	.90496			
Öğretmene bağlanma	Kız	547	4.20	.95912	2.480	1009	.013
	Erkek	464	4.05	.92491			
Toplam bağlılık	Kız	547	4.09	.82172	2.451	1009	.014
	Erkek	464	3.97	.81340			

Tablo 4 incelendiğinde, toplam bağlılık ($t_{(1009)}=2.451$, $p<.05$), okula bağlanma ($t_{(1009)}=2.343$, $p<.05$) ve öğretmene bağlanma ($t_{(1009)}=2.480$, $p<.05$) düzeylerinin kız öğrencilerde erkek öğrencilerden anlamlı olarak daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Arkadaşa bağlanma düzeyleri arasında ise ($t_{(1009)}=1.570$, $p>.05$) anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Tablo 5.*Öğrencilerin Yaşlarına Göre Okula Bağlılıkları*

Boyutlar	1	2	3	4	5
1. Yaş	1	-,091**	-,044	-,060	-,075*
2. Okula bağlanma		1	,642**	,634**	,872**
3. Arkadaşa bağlanma			1	,653**	,872**
4. Öğretmene bağlanma				1	,874**
5. Toplam bağlılık					1

**p<.01, *p<.05

Tablo 5 incelendiğinde, öğrencilerin yaşları ile okula bağlanma ($r=-.091$) ve toplam bağlılık düzeyleri ($r=-.075$) arasında negatif yönde, düşük düzeyde anlamlı ilişkiler olduğu görülmektedir. Buna göre öğrencilerin yaşları büyükçe, okula bağlanma ve toplam bağlılık düzeylerinde düşük düzeyde de olsa anlamlı olarak bir azalma meydana geldiğini söylemek mümkündür.

Tablo 6.*Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Göre Okula Bağlılıkları*

Boyutlar	Sınıf Düzeyi	N	Ss	Kareler Topl.	Sd	Kareler Ort.	F	p	LSD Testi	
Okula bağlanma	5.00	261	3.99	1.0074	Gruplar A.	12.028	3	4.009		
	6.00	260	4.11	.86300	Gruplar İ.	918.294	1007	.912	5-8	
	7.00	247	3.91	.98950	Toplam	930.322	1010	4.397	.004	6-7
	8.00	243	3.81	.95491					6-8	
	Toplam	1011	3.96	.95975						
Arkadaşa bağlanma	5.00	261	4.02	.94118	Gruplar A.	5.579	3	1.860		
	6.00	260	4.13	.89964	Gruplar İ.	835.050	1007	.829		
	7.00	247	4.02	.92515	Toplam	840.628	1010	2.242	.082	-
	8.00	243	3.92	.87330						
	Toplam	1011	4.02	.91231						
Öğretmene bağlanma	5.00	261	4.15	1.0172	Gruplar A.	6.847	3	2.282		
	6.00	260	4.25	.85954	Gruplar İ.	896.947	1007	.891		
	7.00	247	4.08	.91848	Toplam	903.794	1010	2.562	.054	-
	8.00	243	4.04	.97287						
	Toplam	1011	4.13	.94596						
Toplam bağlılık	5.00	261	4.05	.89061	Gruplar A.	7.724	3	2.575		
	6.00	260	4.16	.77129	Gruplar İ.	671.293	1007	.667		
	7.00	247	4.00	.81482	Toplam	679.017	1010	3.862	.009	6-7
	8.00	243	3.92	.78114					6-8	
	Toplam	1011	4.04	.81994						

Tablo 6 incelendiğinde, öğrencilerin toplam bağlılık düzeyleri ($F_{(3-1007)}= 3.862$, $p<.01$) ve okula bağlanma düzeylerinin ($F_{(3-1007)}= 4.397$, $p<.01$), öğrenim gördükleri sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Varyansın homojenliğini test etmek için yapılan Levene testi sonuçlarına göre, varyansların homojen olduğu belirlenmiştir. Bu nedenle anlamlı farklılığın bulunduğu gruplar için LSD post hoc testi yapılmıştır. Toplam okula bağlılık düzeyi ve okula bağlanma boyutunun her ikisinde de 6. Sınıf öğrencilerinin bağlılık puanlarının, 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin bağlılık puanlarından; okul bağlılık boyutunda ayrıca 5. sınıf öğrencilerinin 8. sınıf öğrencilerinin bağlılık puanlarından anlamlı olarak daha yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Tablo 7.
Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Durumuna Göre Okula Bağlılıkları

Boyutlar	Anne Eğitim	N	$\bar{x}$	S	Kareler Topl.	Sd	Kareler Ort.	F	p	LSD Testi
Okula bağlanma	1.Okur-yazar değil	60	4.18	.93526	GruplarA.	12.650	5	2.530		
	2.Okur-yazar	101	3.86	.84970	Gruplar İ.	917.672	1005	.913		
	3.İlkokul mezunu	454	3.86	.96735	Toplam	930.322	1010			1-2
	4.Ortaokul mezunu	250	4.06	.95461				2.771	.017	1-3
	5.Lise mezunu	111	4.06	1.00537						3-4
	6.Üniversite mezunu	35	4.08	.96814						3-5
	Toplam	1011	3.96	.95975						
Arkadaşa bağlanma	1.Okur-yazar değil	60	4.14	1.04092	GruplarA.	6.684	5	1.337		
	2.Okur-yazar	101	3.97	.82748	Gruplar İ.	833.944	1005	.830		
	3.İlkokul mezunu	454	3.96	.86581	Toplam	840.628	1010			
	4.Ortaokul mezunu	250	4.06	.96182				1.611	.154	-
	5.Lise mezunu	111	4.10	1.00645						
	6.Üniversite mezunu	35	4.29	.77059						
	Toplam	1011	4.02	.91231						
Öğretmene bağlanma	1.Okur-yazar değil	60	4.27	.90933	GruplarA.	2.871	5	.574		
	2.Okur-yazar	101	4.15	.85502	Gruplar İ.	900.923	1005	.896		
	3.İlkokul mezunu	454	4.09	.92575	Toplam	903.794	1010			
	4.Ortaokul mezunu	250	4.13	.98709				.641	.669	-
	5.Lise mezunu	111	4.18	1.05269						
	6.Üniversite mezunu	35	4.27	.87945						
	Toplam	1011	4.13	.94596						
Toplam bağlılık	1.Okur-yazar değil	60	4.19	.85045	GruplarA.	6.162	5	1.232		
	2.Okur-yazar	101	4.00	.68649	Gruplar İ.	672.855	1005	.670		
	3.İlkokul mezunu	454	3.97	.80603	Toplam	679.017	1010			
	4.Ortaokul mezunu	250	4.08	.85214				1.841	.102	-
	5.Lise mezunu	111	4.11	.89123						
	6.Üniversite mezunu	35	4.21	.77780						
	Toplam	1011	4.04	.81994						

Tablo 7 incelendiğinde, öğrencilerin annelerinin eğitim durumuna göre okula bağlanmaları boyutunda anlamlı farklılıklar ortaya çıktığı ($F_{(5-1005)} = 2.771$, $p < .05$) görülmektedir. Varyansın homojenliğini test etmek için yapılan Levene testi sonuçlarına göre, varyansların homojen olduğu belirlenmiştir. Bu nedenle anlamlı farklılığın bulunduğu gruplar için LSD post hoc testi yapılmıştır. LSD testi sonucunda annesi okur-yazar olmayan öğrencilerin okula bağlılık puanlarının okur-yazar ve ilkokul mezunu annelerin çocuklarından yüksek olduğu belirlenmiştir. İlkokul mezunu annelerin çocuklarının okula bağlılık puanlarının ise ortaokul mezunu ve lise mezunu annelerin çocuklarının okula bağlılık düzeylerinden anlamlı olarak daha düşük düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Tablo 8’de verilen Kruskal Wallis H testi sonuçları incelendiğinde, öğrencilerin babalarının eğitim durumuna göre arkadaşına bağlanma boyutunda ($X^2_{(5)} = 20.208$, $p < .01$) ve toplam bağlılık düzeylerinde ($X^2_{(5)} = 13.060$, $p < .05$) anlamlı farklılıklar ortaya çıktığı görülmektedir. Anlamlı farkın olduğu grupları belirlemek için yapılan Mann Whitney U ve T-testi sonuçları Tablo 9’da verilmiştir (Çok sayıda ikili karşılaştırma yapıldığı için sadece anlamlı farkın olduğu gruplar tabloda gösterilmiştir).

Tablo 8.
Öğrencilerin Babalarının Eğitim Durumuna Göre Okula Bağlılıkları

Boyutlar	Baba eğitim	N	Sıra Ort.	χ^2	p
Okula bağlanma	1.Okur-yazar değil	14	665.25	7.869	.164
	2.Okur-yazar	77	476.18		
	3.İlkokul mezunu	342	486.64		
	4.Ortaokul mezunu	268	512.51		
	5.Lise mezunu	202	516.61		
	6.Üniversite mezunu	108	531.94		
	Toplam	1011			
Arkadaşa bağlanma	1.Okur-yazar değil	14	723.21	20.208.001	
	2.Okur-yazar	77	443.60		
	3.İlkokul mezunu	342	481.03		
	4.Ortaokul mezunu	268	497.57		
	5.Lise mezunu	202	545.10		
	6.Üniversite mezunu	108	549.22		
	Toplam	1011			
Öğretmene bağlanma	1.Okur-yazar değil	14	540.54	5.509	.357
	2.Okur-yazar	77	453.78		
	3.İlkokul mezunu	342	494.30		
	4.Ortaokul mezunu	268	509.30		
	5.Lise mezunu	202	519.41		
	6.Üniversite mezunu	108	542.53		
	Toplam	1011			
Toplam bağlılık	1.Okur-yazar değil	14	678.25	13.060.023	
	2.Okur-yazar	77	440.13		
	3.İlkokul mezunu	342	488.90		
	4.Ortaokul mezunu	268	505.57		
	5.Lise mezunu	202	527.52		
	6.Üniversite mezunu	108	545.61		
	Toplam	1011			

Tablo 9'da verilen öğrencilerin babalarının eğitim durumuna göre arkadaşlarına bağlanma düzeyleri incelendiğinde, babası okur-yazar olmayan öğrencilerin, babası okur-yazar, ilkokul mezunu, ortaokul mezunu, lise mezunu ve üniversite mezunu olmak üzere diğer tüm eğitim kademelerinden mezun babaya sahip öğrencilerden anlamlı olarak daha yüksek düzeyde bağlılığa sahip oldukları görülmektedir. Öğrencilerin toplam bağlılık düzeyleri incelendiğinde ise babası okur-yazar olmayan öğrencilerin, babası okur-yazar, ilkokul mezunu ve ortaokul mezunu öğrencilerden daha yüksek düzeyde arkadaşlarına bağlılık gösterdiği belirlenmiştir.

Tablo 9.
Öğrencilerin Babalarının Eğitim Durumuna Göre Anlamlı Farklılığın Bulunduğu Gruplar

Mann Whitney U Testi Uygulanan Gruplar	Gruplar	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı U	p
Arkadaşa Bağlanma	1.Okur-yazar değil	14	67.79	949.00	234.000 .001
	2.Okur-yazar	77	42.04	3237.00	
Toplam Bağlılık	1.Okur-yazar değil	14	66.25	927.50	255.500 .002
	2.Okur-yazar	77	42.32	3258.50	
Arkadaşa Bağlanma	1.Okur-yazar değil	14	260.36	3645.00	1248.000 .002
	3.İlkokul mezunu	342	175.15	59901.00	
Toplam Bağlılık	1.Okur-yazar değil	14	243.89	3414.50	1478.500 .015
	3.İlkokul mezunu	342	175.82	60131.50	
Arkadaşa Bağlanma	1.Okur-yazar değil	14	201.04	2814.50	1042.500 .005
	4.Ortaokul mezunu	268	138.39	37088.50	
Toplam Bağlılık	1.Okur-yazar değil	14	184.93	2589.00	1268.000 .041
	4.Ortaokul mezunu	268	139.23	37314.00	
Arkadaşa Bağlanma	1.Okur-yazar değil	14	143.61	2010.50	922.500 .028
	5.Lise mezunu	202	106.07	21425.50	

Tablo 9. Devamı*Öğrencilerin Babalarının Eğitim Durumuna Göre Anlamlı Farklılığın Bulunduğu Gruplar*

T-Testi Uygulanan Gruplar	Gruplar	N	$\bar{x}$	Ss	t	Sd	p
Arkadaşa Bağlanma	1.Okur-yazar değil	14	80.43			1126.00	
	6.Üniversite mezunu	108	59.05			6377.00	491.000 .031
Arkadaşa Bağlanma	2.Okur-yazar	77	3.89	.84389	-2.315	183	.022
	6.Üniversite mezunu	108	4.17	.79893			
Toplam Bağlılık	2.Okur-yazar	77	3.97	.64802	-2.029	183	.044
	6.Üniversite mezunu	108	4.17	.69118			
Arkadaşa Bağlanma	4.Ortaokul mezunu	268	3.95	1.0247	-2.241	251.596	.026
	6.Üniversite mezunu	108	4.17	.79893			
Toplam Bağlılık	4.Ortaokul mezunu	268	3.99	.92610	-2.085	262.722	.038
	6.Üniversite mezunu	108	4.17	.69118			

Babası üniversite mezunu olan öğrencilerin arkadaşına bağlılık ve toplam bağlılık düzeylerinin ise, babası okur-yazar ve babası ortaokul mezunu olan öğrencilerden anlamlı olarak daha yüksek düzeyde olduğu ortaya konulmuştur.

Tablo 10.*Öğrencinin Ailesinin Aylık Geliri ve Günlük Harçlık Miktarı ile Okula Bağlanma Arasındaki İlişki*

Boyutlar	1	2	3	4	5	6
1. Ailenin geliri	1	-.005	.044	.070*	.032	.056
2.Haftalık harçlık		1	.011	-.019	.000	-.002
3. Okula bağlanma			1	.642**	.634**	.872**
4. Arkadaşa bağlanma				1	.653**	.872**
5.Öğretmene bağlanma					1	.874**
6. Toplam bağlılık						1

Tablo 10'da yer alan öğrencinin ailesinin aylık geliri ve öğrencinin haftalık aldığı harçlık miktarı incelendiğinde, öğrencilerin ailesinin gelir düzeyi ile arkadaşına bağlanma düzeyleri arasında ($r=.070$) düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Buna göre öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyi arttıkça, düşük düzeyde olmakla birlikte arkadaşlarına bağlılığında bir artış meydana geldiğini söylemek mümkündür.

Tablo 11.*Öğrencinin Ailesinin Aylık Geliri ve Günlük Harçlık Miktarı ile Okula Bağlanma Arasındaki İlişki*

Boyutlar	1	2	3	4	5
1. Kardeş sayısı	1	-.060	-.091**	-.012	-.062*
2. Okula bağlanma		1	.642**	.634**	.872**
3. Arkadaşa bağlanma			1	.653**	.872**
4.Öğretmene bağlanma				1	.874**
5. Toplam bağlılık					1

Tablo 11 incelendiğinde, öğrencilerin kardeş sayısı ile arkadaşlarına bağlanma ($r=-.91$) ve toplam bağlanma düzeyleri arasında ($r=-.062$) negatif yönde, düşük düzeyde anlamlı ilişkiler olduğu bulunmuştur. Buna göre öğrencilerin kardeş sayısı arttıkça, düşük düzeyde olmakla birlikte arkadaşlarına bağlılığının azaldığını söylemek mümkündür.

Araştırmanın üçüncü alt problemi "Ortaokul öğrencilerinin okula bağlanma düzeyleri öğrenim gördükleri okulların özelliklerine (buldukları yerleşim yeri, öğrenci mevcudu, ortalama sınıf mevcudu, rehberlik servisi ve spor salonu bulunma durumu) göre değişmekte midir?" olarak belirlenmiştir. Bu problemi çözmek için yapılan analizler, Tablo 12-15 arasında verilmiştir.

Tablo 12 incelendiğinde, öğrencilerin okullarının bulunduğu yerleşim yerine göre öğretmene bağlanmaları boyutunda anlamlı farklılıklar ortaya çıktığı ($F_{(3-1007)} = 4.700$, $p < .05$) görülmektedir. Varyansın homojenliğini test etmek için yapılan Levene testi sonuçlarına göre, varyansların homojen olduğu belirlenmiştir. Bu nedenle anlamlı farklılığın bulunduğu gruplar için LSD post hoc testi yapılmıştır. LSD testi sonucunda şehir merkezinde öğrenim gören öğrencilerin öğretmene bağlılık puanlarının köy, belde-kasaba ve ilçelerde öğrenim gören öğrencilerden anlamlı olarak daha düşük olduğu belirlenmiştir. Diğer alt boyutlar olan okula bağlanma ve arkadaşına bağlanma ise okulun bulunduğu yerleşim yerine göre anlamlı farklılık göstermemiştir.

Tablo 12.*Okulların buldukları yerleşim yerine göre öğrencilerin okula bağlanma düzeyleri*

Boyutlar	Bulduğu Yer	N	$\bar{x}$	Ss	Kareler Topl.	Sd	Kareler Ort.	F	p	LSD Testi
Okula bağlanma	1.Köy	299	3.92	1.13077	Gruplar A.	5.920	3	1.973		
	2.Belde - kasaba	226	4.00	.98809	Gruplar İ.	924.401	1007	.918		
	3.İlçe	278	4.05	.67275	Toplam	930.322	1010		2.150	.092 -
	4.Şehir merkezi	208	3.84	.97883						
	Toplam	1011	3.96	.95975						
Arkadaşa bağlanma	1.Köy	299	3.98	1.08597	Gruplar A.	1.457	3	.486		
	2.Belde - kasaba	226	4.032	.85689	Gruplar İ.	839.171	1007	.833		
	3.İlçe	278	4.08	.56531	Toplam	840.628	1010		.583	.626 -
	4.Şehir merkezi	208	3.99	1.06322						
	Toplam	1011	4.02	.91231						
Öğretmene bağlanma	1.Köy	299	4.20	1.01734	Gruplar A.	12.480	3	4.160		
	2.Belde - kasaba	226	4.23	.92369	Gruplar İ.	891.314	1007	.885		1-4
	3.İlçe	278	4.13	.65971	Toplam	903.794	1010		4.700	.003 2-4
	4.Şehir merkezi	208	3.93	1.14285						3-4
	Toplam	1011	4.13	.94596						
Toplam bağlılık	1.Köy	299	4.03	.95362	Gruplar A.	4.126	3	1.375		
	2.Belde - kasaba	226	4.09	.79235	Gruplar İ.	674.891	1007	.670		
	3.İlçe	278	4.09	.50025	Toplam	679.017	1010		2.052	.105 -
	4.Şehir merkezi	208	3.92	.96638						
	Toplam	1011	4.04	.81994						

Tablo 13.*Okul mevcudu ve ortalama sınıf mevcuduna göre öğrencilerin okula bağlanma düzeyleri*

Boyutlar	1	2	3	4	5	6
1. Okul mevcudu	1	,768**	,030	,054	-,003	,031
2. Ortalama sınıf mevcudu		1	,041	,052	,036	,049
3. Okula bağlanma			1	,642**	,634**	,872**
4. Arkadaşa bağlanma				1	,653**	,872**
5. Öğretmene bağlanma					1	,874**
6. Toplam bağlılık						1

Tablo 13 incelendiğinde, öğrencilerin öğrenim gördükleri okulun mevcudu ve sınıflarının ortalama öğrenci sayısı ile öğrencilerin okula bağlanma düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir.

Tablo 14.*Öğrencilerin Okullarında Rehberlik Servisi Bulunma Durumuna Göre Okula Bağlılıkları*

Boyutlar	Rehberlik S.	n	$\bar{x}$	Ss	t	Sd	p
Okula bağlanma	Var	652	4.00	1.0022	2.088	1009	.037
	Yok	359	3.88	.87281			
Arkadaşa bağlanma	Var	652	4.05	.97234	1.359	1009	.174
	Yok	359	3.97	.79031			
Öğretmene bağlanma	Var	652	4.18	1.02192	2.377	1009	.018
	Yok	359	4.04	.78322			
Toplam bağlılık	Var	652	4.08	.88171	2.291	1009	.022
	Yok	359	3.96	.68882			

Tablo 14 incelendiğinde, okullarında rehberlik servisi bulunan öğrencilerin okula bağlanma ($t_{(1009)}=2.088$, $p<.05$), öğretmene bağlanma ($t_{(1009)}=2.377$, $p<.05$) ve toplam bağlılık ($t_{(1009)}=2.291$, $p<.05$) düzeylerinin okullarında rehberlik servisi bulunmayan öğrencilerden anlamlı olarak daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Arkadaşa bağlanma düzeyleri arasında ise ($t_{(1009)}=1.359$, $p>.05$) anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Tablo 15.
Öğrencilerin Okullarında Spor Salonu Bulunma Durumuna Göre Okula Bağlılıkları

Boyutlar	Spor Salonu	N	$\bar{x}$	Ss	t	Sd	p
Okula bağlanma	Var	240	4.06	.62983	2.474	1009	.014
	Yok	771	3.93	1.0395			
Arkadaşa bağlanma	Var	240	4.09	.57063	1.260	1009	.208
	Yok	771	4.00	.99446			
Öğretmene bağlanma	Var	240	4.15	.64717	.258	1009	.797
	Yok	771	4.13	1.0216			
Toplam bağlılık	Var	240	4.10	.48542	1.319	1009	.188
	Yok	771	4.02	.89844			

Tablo 15 incelendiğinde, okullarında spor salonu bulunan öğrencilerin okula bağlanma ($t_{(1009)}= 2.474$, $p<.05$) düzeylerinin okullarında spor salonu bulunmayan öğrencilerden anlamlı olarak daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Arkadaşa bağlanma ($t_{(1009)}= 1.260$, $p>.05$), öğretmene bağlanma ($t_{(1009)}= .258$, $p>.05$) ve toplam bağlılık ($t_{(1009)}= 1.319$, $p>.05$) arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

4.TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu araştırmada 5., 6., 7. ve 8. sınıflarda öğrenim görmekte olan ortaokul öğrencilerinin bağlılığı çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir. Araştırma bulguları öğrencilerde bağlılığın yüksek olduğunu göstermektedir. Bağlılık türleri açısından en fazla öğretmene en az ise okula bağlılık gösterdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmalarda okulda kurulan kaliteli ilişkilerin okula daha fazla bağlılıkla ilişkili olduğu belirtilmektedir (Anderson, Christenson, Sinclair, Lehr, 2004; Nichols, 2008). Okuldaki sosyal ilişkiler ve okul ortamının (Cemalcılar, 2010), özellikle öğretmen desteğinin (Fall ve Roberts, 2012; Klem ve Connell, 2004) öğrencilerin kendilerine ilişkin algılarını ve okulla özdeşleşmelerini etkileyerek okula bağlılık ve başarıları üzerinde etkisi olduğu ifade edilmektedir. Bu araştırmada da daha yüksek çıkan iki boyut öğretmen ve arkadaşla bağlılık olmasına rağmen okula bağlılığın daha düşük olması dikkat çekicidir.

Kişisel ve aile özellikleri açısından ele alınacak olursa araştırmada okula ve öğretmene olan bağlılık açısından kız öğrencilerin bağlılığının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgu alanyazında yer alan bazı araştırma bulguları ile örtüşmektedir (Arastaman, 2009; Bellici, 2015; Sağlam ve İkiz; 2017). Diğer taraftan öğrenci yaş ve sınıf düzeyi arttıkça okula bağlanmanın azaldığı görülmüştür. Bellici (2015), Karaşar ve Kapçı (2016), Özdemir ve Kalaycı (2013), Yılmaz, Yıldırım ve Yılmaz (2016) ve Wei ve Chen (2010) yaptıkları araştırmalarda öğrencilerin sınıf düzeyleri arttıkça okula bağlanmanın azaldığını bulurken Altuntaş ve Sezer (2017) sınıf düzeyi arasında bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bu durumun öğrencilerin içinde bulunduğu gelişimsel dönemden kaynaklandığı düşünülebileceği gibi sekizinci sınıfa yaklaştıkça ortaya çıkan sınav stresinin de etkisi olabileceği söylenebilir. Diğer açıdan ise Arastaman (2009) lise birinci sınıf öğrencilerinde okula bağlılığı azaltan nedenlerin okulla ilgili nedenlerden daha çok öğretmenlerle ilgili nedenlerden ileri geldiğini ifade etmektedir. Öğrencilerin bağlılıkları ailelerinin özellikleri açısından incelendiğinde, ailenin geliri arttıkça arkadaş bağlılığı artmakla birlikte kardeş sayısı arttıkça öğrenci bağlılığının azaldığı görülmektedir. Öğrenci bağlılığına anne babanın eğitim düzeyi açısından bakıldığında her ikisi için de ortak bulgu ebeveyni okuryazar olmayan öğrencilerin bağlılık düzeyinin daha yüksek olduğudur. Bellici (2015), Finn ve Voelkl (1993) ve Osterman (2000) sosyo-ekonomik düzeyi yüksek ailelerin çocuklarının okula bağlanma düzeylerinin yüksek olduğunu belirtmektedirler. Arastaman (2009) ise yaptığı araştırmada ailesi alt ve orta gelir grubuna ait olan öğrencilerin bağlılık görüşlerini üst gelir grubuna dâhil olan öğrencilerin görüşlerinden daha yüksek bulmuştur.

Araştırmanın diğer bir bulgusu okulların özellikleri şeklinde ele alınmıştır. Bu bulgulara göre şehir merkezinde öğrenim gören öğrencilerin öğretmene bağlılık puanlarının köy, belde-kasaba ve ilçelerde öğrenim gören öğrencilerden anlamlı olarak daha düşük olduğu belirlenmiştir. Yılmaz, Yıldırım ve Yılmaz'ın (2016) il merkezlerinde okul tükenmişliğinin artması ile okula bağlılığının azalması bulgusuyla örtüşmektedir. Bununla birlikte okul ve sınıf mevcutlarının bağlılıkla ilişkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Okulların, güçlü bir disiplin ortamı, iyi bir öğrenci-öğretmen ilişkisi ve öğrenci başarısı için yüksek beklentiler olduğunda daha yüksek düzeyde öğrenci bağlılığına sahip olduğunu belirten Willms (2003) okul kaynakları, okul büyüklüğü faktörlerinin ise bağlılık için önemli bir etki oluşturmadığını ifade etmektedir. Ancak bu araştırmada okullarında spor salonu bulunan öğrencilerin okula bağlanma düzeylerinin okullarında spor salonu bulunmayan öğrencilerden anlamlı olarak daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Bu araştırmada okullarında rehberlik servisi bulunan öğrencilerin okula bağlanma, öğretmene bağlanma ve toplam bağlılık düzeylerinin okullarında rehberlik servisi bulunmayan öğrencilerden anlamlı olarak daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ortaokul döneminin önemli bir sosyal değişim zamanı olduğunu ifade edilmekte, bu dönemde artan okul ve akran bağlarının birbiriyle çatışması olasılığına dikkat çekilmektedir (Maddox ve Prinz, 2003). Bu durum

bulgu okula bağlanmada düşüş yaşayan öğrencilerin zamanla suç işleme ve madde kullanımı gibi davranış problemlerine neden olmaktadır (Wang ve Fredricks, 2014). Mouton, Hawkins, McPherson, ve Copley, (1996) okulla düşük bağlanma gerçekleştiren öğrencilerin okuldaki yaşamlarını yalnız ve okul toplumundan dışlanmış olarak tanımladığı, kendilerini yabancı biri olarak hissettikleri, öğretmen arkadaşlarından destek göremedikleri sonucuna ulaşmışlardır. Bununla birlikte ortaokul öğrencilerinin okula bağlılık düzeyleri azaldıkça şiddet eğilim düzeylerinin arttığı, sınıf düzeyi artıkça ise bağlılığın azalarak şiddet eğiliminin arttığı saptanmıştır (Sağlam ve İkiz, 2017). Okul yaşamından memnun olan öğrencilerin okul bağlılıklarının fazla olduğu, okul yaşam niteliğinin bağlılık üzerinde önemli bir etkisinin olduğu (Kalaycı ve Özdemir, 2013), okul yaşam kalitesi artıkça okul bağlılığının da artacağı ifade edilmektedir (Argon ve İsmetoğlu, 2016). Bu açıdan okullarda bulunan rehberlik servislerinin öğrenci bağlılığı için önemli bir değişken olduğu ifade edilebilir.

Okula bağlılık kavramı, genel olarak davranışsal, duygusal ve bilişsel etkileşim süreçlerini içeren çok boyutlu özellikler içermektedir (Jimerson, Campos ve Greif, 2003). Bu doğrultuda ortaokullarda bağlılığı etkileyen nicel değişkenlerden hareketle okul yaşamını derinlemesine inceleyen nitel çalışmalar yapılabilir. Özellikle sınıf düzeyi artıkça öğrencinin ilgisine yönelik etkinliklerle okul yaşamına ilişkin algısı olumlu algılar oluşturularak bağlılık artırılması önerileri geliştirilebilir.

KAYNAKÇA

- Altuntaş, S., Sezer, Ö. (2017). Investigating School Attachment of Secondary School Students, Inonu University Journal of the Faculty of Education, 18(1), 83-97. DOI: 10.17679/inuefd.295722
- Anderson, A. R., Christenson, S. L., Sinclair, M. F., & Lehr, C. A. (2004). Check & Connect: The importance of relationships for promoting engagement with school. *Journal of School Psychology, 42*(2), 95-113.
- Arastaman, G. (2009). Lise birinci sınıf öğrencilerinin okula bağlılık (school engagement) durumlarına ilişkin öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin görüşleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 26*(26), 102-112.
- Archambault, I., Janosz, M. Fallu, J. S. ve Pagani, L.S. (2009). Student engagement and its relationship with early high school dropout. *Journal of Adolescence, 32*(3), 651-70. doi: 10.1016/j.adolescence.2008.06.007.
- Argon, T., & İsmetoğlu, M. (2016). Öğrencilerin lise yaşam kalitesi algıları ile okula bağlılık düzeyleri arasındaki ilişki. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 5*(1), 238-249.
- Bellici, N. (2015). Ortaokul öğrencilerinde okula bağlanmanın çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*.
- Cemalcılar, Z. (2010). Schools as socialization contexts: Understanding the impact of school climate factors on students' sense of school belonging. *Applied Psychology, 59*(2), 243-272.
- Finn, J. D. (1989). Withdrawing from school. *Review of Educational Research, 59*, 117-142. doi:10.2307/1170412
- Fredricks, J. A., Blumenfeld, P. C., and Paris, A. (2004). School engagement: potential of the concept: state of the evidence. *Review of Educational Research, 74*, 59-119.
- Furlong, M. J., Whipple, A. D., Jean, G. S., Simental, J., Soliz, A., & Punthuna, S. (2003). Multiple contexts of school engagement: Moving toward a unifying framework for educational research and practice. *The California School Psychologist, 8*(1), 99-113.
- Jimerson, S. R., Campos, E., & Greif, J. L. (2003). Toward an understanding of definitions and measures of school engagement and related terms. *The California School Psychologist, 8*(1), 7-27.
- Kalaycı, H., & Özdemir, M. (2013). Lise öğrencilerinin okul yaşamının niteliğine ilişkin algılarının okul bağlılıkları üzerine etkisi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 33*(2), 293-315.
- Karaşar, B., & Kapçı, E. G. (2016). Lise öğrencilerinde okula bağlanma ve akademik başarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 49*(1), 21-42.
- Klem, A. M., & Connell, J. P. (2004). Relationships matter: Linking teacher support to student engagement and achievement. *Journal of school health, 74*(7), 262-273.
- Lecroy, C.W., Krysik, F. (2008). Predictors of academic achievement and school attachment among hispanic adolescents. *Children & School, 30* (4), 197-209.
- Maddox, S. J., & Prinz, R. J. (2003). School bonding in children and adolescents: Conceptualization, assessment, and associated variables. *Clinical Child & Family Psychology Review, 6*, 31-49.
- Mouton, S. G., Hawkins, J., McPherson, R. H., & Copley, J. (1996). School attachment: Perspectives of low-attached high school students. *Educational Psychology, 16*(3), 297-304.
- Nichols, S. L. (2008). An exploration of students' belongingness beliefs in one middle school. *The Journal of Experimental Education, 76*(2), 145-169
- Osterman, K. F. (2000). Students' need for belonging in the school community. *Review of educational research, 70*(3), 323-367.
- Özdemir, Y. (2015). Ortaokul öğrencilerinde okul tükenmişliği: Ödev, okula bağlılık ve akademik motivasyonun rolü. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 6*(1), 27-35.
- Sánchez, B., Colón, Y. & Esparza, P. (2005). The role of sense of school belonging and gender in the academic adjustment of Latino adolescents. *Journal of youth and Adolescence, 34*(6), 619-628.
- Savi, F. (2011). School attachment scale for children and adolescents: The study of validity and reliability. *Elementary Education Online, 10*(1), 80-90.
- Wang, M. T., & Fredricks, J. A. (2014). The reciprocal links between school engagement, youth problem behaviors, and school dropout during adolescence. *Child development, 85*(2), 722-737.
- Wei, H.S., Chen, J.K. (2010). School attachment among Taiwanese adolescents: the roles of individual characteristics, peer relationships, and teacher wellbeing. *Social Indicators Research, 95* (3), 421-436.
- Willms, J. D. (2003). Student engagement at school: A sense of belonging and participation. Results from PISA 2000. Paris: OECD.
- Yılmaz, E., Yıldırım, A., ve Yılmaz Y. (2016). Ortaokul öğrencilerinde okul tükenmişliği ile okula bağlılık arasındaki ilişkinin incelenmesi. *International Academic Research Congress (2016) Tam Metin Bildiri, 791-803*.

EXTENDED ABSTRACT

1. Introduction

The aim of this study is to investigate secondary school students' school attachment level according to their demographic variables and the characteristics of their schools. Attachment is stated both as a behavioral component expressed as participation and as an emotional component expressed as identity (Finn and Voelkl, 1993). In the literature, although there are differences in the definition of the concept of school commitment, in all of these definitions, the student's commitment to school is stated as a multi-dimensional meta-structure that includes behavioral, emotional and cognitive interaction processes in general (Jimerson, Campos and Greif, 2003). Behaviorally; it includes participation, fulfillment of tasks and pro-social behavior. Emotionally; it includes effect, interest, identification with the school and belonging. Cognitively, it is based on self-regulation, strategic thinking and psychological investments. However, school, class, and peer characteristics are identified as precursors to school commitment. The low attachment to school causes academic failures in terms of participation and negative outcomes such as lack of belonging to school in terms of identity (Finn, 1989). It is stated that when students do not believe that their school experiences are related to their future and they feel they are not accepted by their teachers and classmates they gradually leave school (Archambault, Janosz, Fallu and Pagani, 2009). For many students, leaving school is not a sudden event; on the contrary, they are the last step in a long process of leaving school. It is stated that close and high-quality relationships established in school are related to more commitment to school (Anderson, Christenson, Sinclair, Lehr, 2004). It is stated that quality school experiences are also associated with the tendency to be in school (Nichols, 2008) and social relations in the school and positive perceptions towards school environment increase this tendency (Cemalcılar, 2010). It is stated that students who do not feel belonging to the school in any way tend to be more absent (Sánchez, Colón and Esparza, 2005), the sense of belonging developed in educational environments is related to the development of basic social and psychological processes, academic attitude and student motivation, commitment, participation and academic achievement (Osterman, 2000). Furlong, Whipple, Jean, Simental, Soliz and Punthuna (2003) state that the concept of commitment to school is the most powerful and profound concept between schools and learners as institutions, and commitment means behavioral interaction, personal commitment, and an agreement that will interact for a longer period than a shorter period of time. It is also emphasized that the concept refers to the long-term changes but short-term changes such as teacher, school management and peer effects may affect attachment. In this sense it is stated that especially the middle school period is an important time for social change and it is pointed out that the increasing opportunities for social antisocial participation during this period are likely to conflict with family, school, and peer ties. In this study, it is seen that it is important to separately examine as an education outcome of secondary school students who could have the characteristics of both childhood and adolescent students. In this context levels of secondary school students' commitment were investigated according to personal and family characteristics (gender, age, class level, education level of the mother, father's education level, monthly income, weekly allowance, number of siblings), characteristics of their schools (location, student size, average class size, guidance service and gym availability).

2. Method

Relational survey model was used in this study. The study group consisted of 1011 students studying in 14 different secondary schools in Tokat city center during the 2017-2018 academic year. Three forms were used as data collection tools. The first one was the Student Information Form which included the variables such as 'gender, age, class level, and parental education level, number of siblings, family monthly income and weekly allowance'. The second one was 'School Characteristics Form' which included the variables such as 'the location of the school, the number of students, the average number of students in the classes, the availability of the guidance service and a gym in the school'. The third one was School Attachment Scale for Children and Adolescents which was developed by Hill (2006) to assess the levels of children and adolescents' school attachment and adapted to Turkish by Savi (2011). It was seen that the items of the scale consisted of three factors explaining 58.69% of the Toplam variance. As a result of internal consistency analysis, Cronbach alpha internal consistency coefficient obtained for the whole scale was found to be 0.84. Internal consistency coefficients obtained for the sub-dimensions of the scale: attachment to school was 0.82, attachment to teacher was 0.74 and attachment to friend was 0.71. The scale consisted of items related to commitment to teachers, friends and school. It was a 5-point Likert-type scale consisting of 15 items with five items in each dimension and a high score from the scale indicates that school attachment was high. Data were collected in two stages during 2017-2018 academic year. In the first stage, a questionnaire was applied by the teachers to the students studying in the schools included in the study. In the second stage, the school principal or assistant principals were asked to fill out the questionnaire for assessing the characteristics of the school. The data obtained through the school administrators were matched with the students

in the related school and the data was entered. For Data analysis, descriptive statistics, correlation, T-test, ANOVA test of parametric tests, and Mann-Whitney U test of the non-parametric tests were used

3. Findings, Discussion and Results

Study findings show that students have high level of commitment. In terms of types of commitment, they mostly displayed commitment to the teachers but least to the school. With regard to personal and family characteristics, the study concluded that female students have higher commitment to school and teacher. On the other hand, it found that as the age and class level of the student increases, attachment to school decreases. When the commitment of the students is examined in terms of the characteristics of their families it is seen that as the income of the family increases, commitment to friend increases but as the number of siblings increases students' commitment decreases. In terms of educational level of parents the common finding for both is that the level of commitment of students whose parents are illiterate is higher. From the point of the school characteristics, it was determined that the scores of commitment to teacher of the students studying in the city center were significantly lower than the students studying in the villages, towns and counties. It was determined that the students whose school had a gymnasium had a significantly higher level of commitment to the school than the students whose school did not have a gymnasium. It was found that the students whose school had a guidance service had a significantly higher level of commitment to the school commitment to teacher and Toplam commitment than the students whose school did not have a guidance service. It is pointed out that the students who are satisfied with the school life have high commitment to school and that the quality of school life has a significant effect on the commitment (Kalaycı and Özdemir, 2013), and that commitment to school will increase as the quality of school life increases (Argon and İsmetoğlu, 2016). In this respect, it can be stated that guidance services in schools are an important variable for student commitment. However, it is concluded that school and class sizes are not related to commitment. As a result, there are many variables that affect commitment in secondary schools. From these quantitative variables, it is recommended to thoroughly examine the school life and the quality of school life. Particularly, it should be investigated why commitment is decreasing as age and grade level increase, and activities promoting students' interest can be developed.